

VARLIK YÖNETİM SEKTÖRÜ

Varlık Yönetim Şirketlerinin finans sistemi içerisindeki önemi, özellikle içinden geçmekte olduğumuz dönem itibarıyla artmaktadır. Varlık yönetim sektörü gelişmiş ekonomilerde etkili bir rol oynayarak sistemin bir parçası olarak büyümüştür. Ancak, ülkemizde sektör 2001 krizi sonucu oluşan sorunlu alacaklara çare olarak düşünülmüş ve ilk olarak 2004-2005 döneminde TMSF bünyesindeki bankaların sorunlu alacaklarını satın almaya başlamıştır. Varlık yönetim sektörü faaliyetlerine olumsuz bir algıyla başlamış olmasına rağmen, zaman içinde ölçek büyüklüğü kazanmış ve finans sektörünün önemli bir oyuncusu haline gelmiştir. Geçen 18 yıllık süre içerisinde finans sektörünün tahsili gecikmiş alacaklarını (TGA) ağırlıklı olarak bankalardan satın aldığından bankacılık sektörüne bağımlı bir pozisyonadadır. Özel sektörden de tahsili gecikmiş alacak satın alınmasına izin verilmedikçe, sektörün bankacılık sektörüne bağımlılığının devam etmesi beklenmektedir.

Merkez Bankası raporlarına göre 2006-2015 arası 10 yıllık dönemde VYŞ sektörü finans kesiminden toplamda 23,8 milyar TL'lik TGA portföyü satın almıştır. Sektörün 2016-Eylül 2019 dönemi arası satın aldığı portföyün büyüklüğü ise 31,2 milyar TL olduğu görülmektedir. Bu duruma bankacılık sektöründe yaşanan aktif kalitesi bozulmasının son dönemlerde daha da artması etkili olmuştur. Bankacılık sektörünün sorunlu alacakları 2013 yılında 29,6 milyar TL iken 2019 yıl sonunda 5 kat artarak 150,8 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bankacılık sektörünün TGA'ya düşme hızıyla sorunlu alacak satış hızı arasında ciddi fark bulunmaktadır. Örneğin 2018 yılında bankacılık sektörünün sorunlu alacakları %51,0 artarken sorunlu alacak satışı %4,2 artış göstermiştir. Bu artış oranlarının aynı olmamasının nedeni sorunlu krediler için uygulanan süreçlerdir. Bankaların ağırlıklı olarak teminatsız olan ve tahsili zor portföyleri satmaya meyilli oldukları görülmektedir. Bankaların TGA portföylerinin satışı için açtıkları ihalelere VYŞ'ler tarafından verilen satın alım bedeli tekliflerini yeterli bulmamaları veya sorunlu alacaklarını halen yönetilebilir olarak değerlendirmeleri nedeniyle satış yapmak konusunda isteksiz davranmaktadırlar. Bu çerçevede, bankaların satış politikalarında meydana gelen değişiklikler sektör şirketlerinin satın alınacak portföy hedeflerini etkilemektedir. Diğer yandan, başta fonlama maliyetleri olmak üzere ekonomik konjonktüre bağlı olarak VYŞ'lerin yatırım kararları değişebilmektedir. Sektör şirketlerinin uzmanlaşması ve belirli bir portföy büyüklüğüne ulaşması sonucu, karlı portföy yatırımları yapabilmek adına daha seçici hale geldikleri gözlenmektedir.

2014 yılında sektörde yedi olan şirket sayısı günümüzde 20'ye ulaşmıştır. Şirket sayısının hızla artmasında, çok düşük fiyatla yüksek tutarlı sorunlu alacak portföyü satın alınarak yüksek kar elde etme beklentisi önemli rol oynamıştır. Ancak, iki şirketin sektörün yarısına hakim olduğu yapı halen devam etmektedir. Sektöre yeni giriş ve çıkışların olmasına karşın henüz bu yapıyı değiştirecek büyüklükte bir oyuncu sektöre dâhil olmamıştır. Düşük sermayeli varlık yönetim şirketlerinin büyümemesinde fonlama sıkıntısı öne çıkmaktadır. Bu nedenle elinde fon bulunduran yabancı şirketlerin sektöre çekilmesi, bunun için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ve bazı Avrupa ülkelerinde TGA yönetimi konusunda denenmiş ve başarılı olmuş uygulamaların incelenerek, kapsamlı bir çalışma yapılmasının sektörün gelişimi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Eylül 2019 verilerine göre sektör 4,8 milyar TL'lik aktif büyüklüğe ulaşmıştır. Sektör aktiflerinin 2,0 milyar TL'si banka kredileri, 1,7 milyar TL'si özkaynaklar, 360 milyon TL'si ihraç edilmiş menkul kıymetler ve 561 milyon TL'si diğer kaynaklarla fonlanmıştır. Sektörün özkaynak yapısı oldukça güçlü olup, aktiflerinin %35'ini oluşturmaktadır. Sektörde sendikasyon kredisi kullanarak, yurtdışından da fonlama yapabilen şirketler de bulunmaktadır.

Varlık yönetim sektöründe verilere ulaşmakta sorun yaşanmakta, bu nedenle birbirinden farklı veriler söz konusu olmaktadır. Sektör temsilcilerinden alınan verilere göre 2019 yılında toplamda 9,8 milyar TL'lik TGA portföyü devralınmıştır (2018;7,1). Son yedi yılda bankalar tarafından satılan KOBİ-Ticari TGA portföyü bu dönemde ilk defa bireysel TGA satışı tutarını geçmiştir. 2019 yılında iflas eden esnaf sayısı son dokuz yılın en yüksek düzeyine çıkmış ve 2018 yılına göre %8,2 artarak 114.977 olmuştur. Sektör kurulduğu günden 2019 yıl sonuna kadar toplamda 65,1

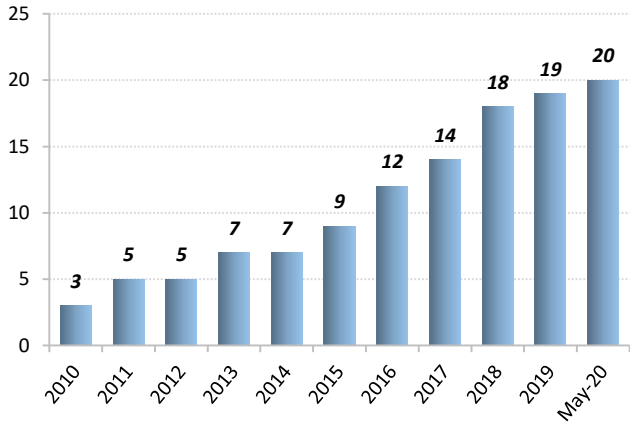
VARLIK YÖNETİM SEKTÖRÜ

milyar TL'lik TGA almış, devralınan TGA portföyü için toplam 4,7 milyar TL satın alma bedeli ödemiştir. Genel ortalamaya bakıldığında sektörün %7,2'lik satın alım bedeli ile TGA'ları devraldığı görülmektedir. Devralınan TGA portföylerinin çoğunun bankacılık sektöründen alındığı ve banka dışı finansman şirketlerinden olan satışların oldukça sınırlı olduğu bilinmektedir. Bankacılık sektörünün toplam sorunlu alacak stokunun yapılan TGA satışları ile birlikte 220 milyar TL'ye yakın olduğu düşünüldüğünde, yapılan TGA satışları bankaların aktif kalitesi ve sermaye yeterlilik oranlarının iyileşmesine, karlılıklarının artmasına ve operasyonel giderlerden kısmen kurtulmalarına katkıda bulunmaktadır. Mart 2020 baz olmak üzere bankacılık sektöründeki son iki yıl ortalama kredi büyümesi %14,8 iken, takipteki alacakların ortalama büyümesi ise %52,2'dir. Bunun yanı sıra son dönemde yaşanan corona virüs salgınının da etkisiyle, sorunlu alacaklardaki artış beklentisi banka tarafında TGA satış baskısını arttırmıştır. Öte yandan, özellikle son üç dönemdir bankaların TGA'daki artışa göre beklenen düzeyde sorunlu alacak satışı yapmadığı gözlemlenmiştir.

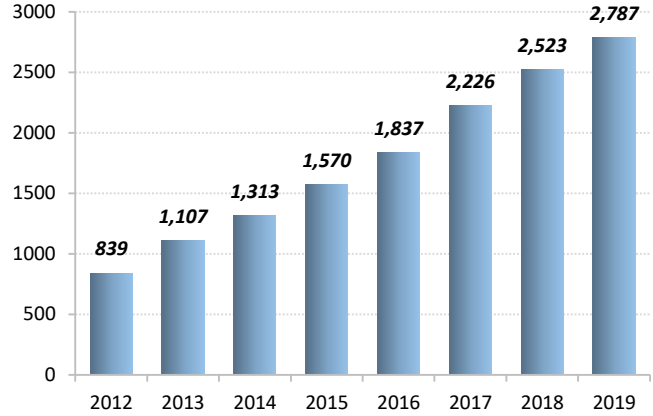
2017 yılında kamu bankalarının TGA satışı yapmasının önü açılmasına karşın henüz ciddi bir satış söz konusu olmamıştır. Aslında bu süreci 2000'li yılların başında hayata geçirebilmek üzere kamu bankalarının ortak bir VYŞ kurup, sorunlu alacaklarını bu VYŞ'ye devretmesi planlanmış, ancak bu hayata geçirilememiştir. Bu konudaki çalışmalar günümüzde tekrar başlatılmıştır. Bu kapsamda, Türkiye Bankalar Birliği uluslararası bir danışmanlık şirketini bankacılık sektörü için ortak bir VYŞ kurulması yönünde yetkilendirmiştir. BDDK'nın bankalardan başta inşaat ve enerji kredileri için karşılık ayrılıp, bu kredilerin TGA'lara atılmasını istemesi, ortak VYŞ kurulması kararında etkili olmuştur. Bankaların kurulması planlanan bu ortak VYŞ'ye teminatlı, tahsil edilebilirliği yüksek ve diğer VYŞ'lere satmak istemediği ancak bilançosundan çıkartmak istediği kredileri devredeceği düşünülmektedir.

GÖSTERGELER

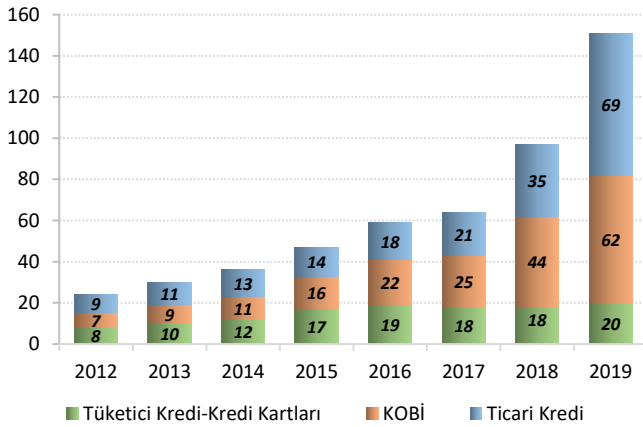
Şekil 1- Varlık Yönetim Şirket Sayısı

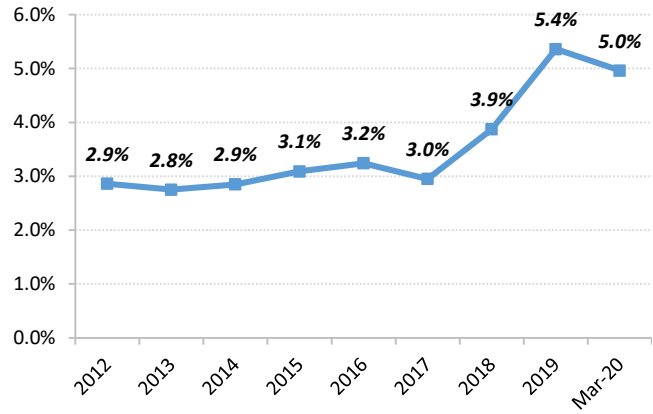
Şekil 2- Finans Sektörü Toplam Krediler, Milyar TL

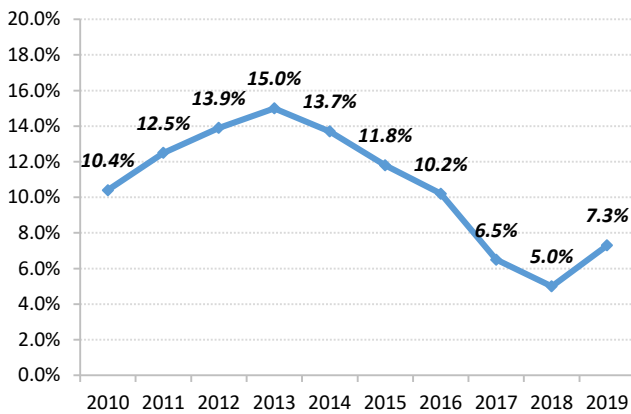
Şekil 3- Finans Sektörü Toplam Krediler, Milyar TL

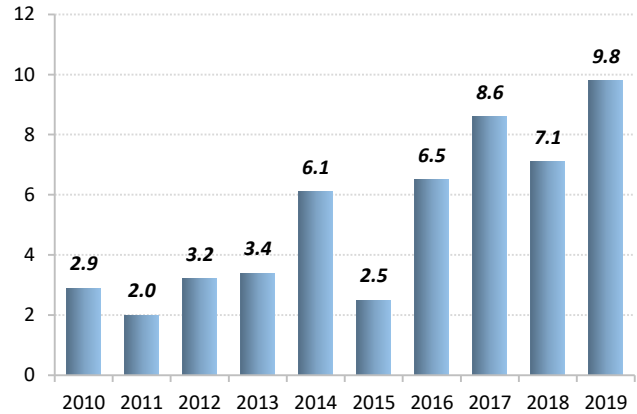
Şekil 4- Bankacılık Sektörü TGA Oranı

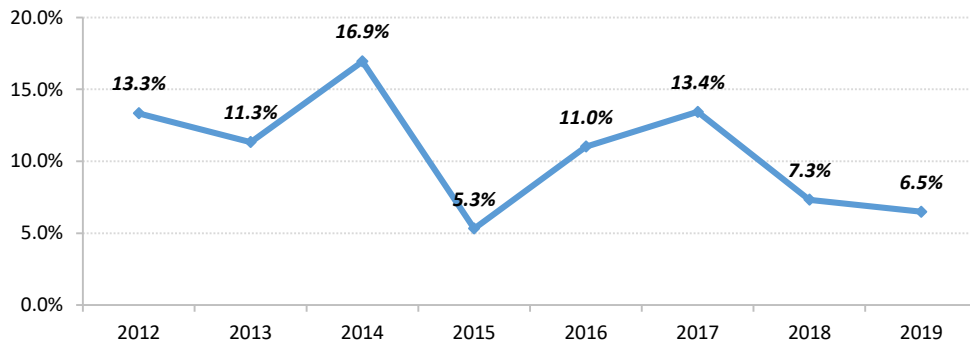
Şekil 5- TGA Satın Alım Oranı

Şekil 6- VYŞ'lere Satılan TGA, Milyar TL

Şekil 7- VYŞ'lere Satılan TGA/Bankacılık Sektörü TGA

İstanbul Uluslararası Derecelendirme Hizmetleri A.Ş.

Esentepe Mah. Büyükdere Cad. Müselles Sok. Onur İş Merkezi No:1/2
Şişli / İSTANBUL

Tel: 0212 272 01 44

Fax: 0212 257 54 85

Mazlum Eraslan – Kredi Derecelendirme Uzmanı

mazlum@turkrating.com

Bu rapordaki bilgiler ve yorumlar, kamuya açık, güvenilir olduğuna inanılan kaynaklardan temin edilen bilgilerden derlenmiştir. Bununla beraber, bu raporda geçen bilgilerin kullanılması veya bu raporun yararlandığı kaynaklardaki hata ve eksikliklerden doğan bilgilerin kullanılması sonucunda yatırımcıların uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan İstanbul Uluslararası Derecelendirme Hizmetleri A.Ş. sorumlu tutulamaz. Bu raporlar hiçbir şekilde menkul kıymetlerin alımı veya satımı konusunda tavsiye olarak yorumlanmamalıdır. Kullanan ancak kendi bilgi, inisiyatif ve değerlendirmesi ile hareket edecektir.
